

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

WYRAZIĆ PRZERAŻENIE

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

I czasownik WYRAZIĆ, i rzeczownik PRZERAŻENIE należą do bardzo licznej rodziny wyrazowej czasownika RAZIĆ. WYRAZIĆ oznaczało dawniej 'wystawać nieco ponad powierzchnię, być wypukłym, uwypuklać się', a także 'usunąć, wyrzucić'. Przedrostek wy-ukazuje tutaj - nomen omen - WYRAŹNIE swoją funkcję znaczeniową: wskazywanie na ruch ze środka na zewnątrz. Przenośne użycie wyrazu przekształciło się z czasem w odrębne znaczenie, które szybko stało głównym znaczeniem tego słowa: WYRAZIĆ 'uzewnętrznic, ukazać, objawić; ująć coś w słowa'. Od tego znaczenia powstał WYRAZ, od XVI w. mający znaczenie 'słowo', a także 'widomy znak czegoś'. PRZERAŻENIE - rzeczownik odsłowny, czyli utworzony od czasownika - pochodzi bezpośrednio od wyrazu PRZERAZIĆ, który jest jednym z wielu czasowników dokonanych wywodzących się od czasownika RAZIĆ. PRZERAŻENIE oznaczało najpierw 'przebicie, przeszywanie czegoś ostrym narzędziem' i aż do XVIII w. używane było przenośnie na określenie uczucia przepojenia umysłu jakimś dowolnym silnym uczuciem: było więc PRZERAŻENIE strachem, ale też PRZERAŻENIE radością czy PRZERAŻENIE miłością. Koniec końców „zwyciężyło” PRZERAŻENIE strachem jako połączenie najczęściej używane, tak że wreszcie samo PRZERAŻENIE przejęło znaczenie całego połączenia. Dziś mówimy albo PRZERAŻENIE, albo STRACH, a dawne połączenie odczuwane jest jako pleonastyczne.